

i jugant ab les ones qui juguen / rompre les fa com en rialla fresca», Costa (*Hor.* vii, v. 2); *competible*; *competibilitat*; *competició* [Lab. 1839, com a ant.]; *competidor* [DTò. 1647]; *incompetent* [Lacavalleria]; *incompetència* [id.].

*Espedir-se arcaic 'deseixir-se, desafiar': «nós vos deïm que ab ells volem anar morir: e axí, desafiam-vos e ns *espedim* de vós», Muntaner, § 240 (Casac. vi, 107.27): fou, doncs, mot de fonètica hereditària i de caràcter popular, germà del cast. ant. *espedirse* (*Cid*), id., després *despedirse* 'pendre comiat', mentre que en català sembla haver-se extingit ben aviat. No el confonguem amb *expedir* i variants, de significat i etimologia enterament a part.

Impetu [S. xv], pres del ll. *impētus*, -tūs, 'acció de dirigir-se cap a alguna cosa': «les bombardes dels enemics ab gran *impetu* baten los murs», JnEsteve, 1472, *LiEleg.*, k-5-c. Modernament es vacillava a usar-lo en el S. xix, pel seu regust tan llatí, però entrà per la porta gran en l'ús més robust de la llengua literària, des d'aquella sobrega estrofa: «Fills d'una raça dreturera i forta / que unia el seny amb l'*impetu*: / no renegueu de vostre sang: oprobí! / pel fill qui n'és apòstata!», Costa (*Horacianes*, 1906, xii, v. 2): l'any de Solidaritat Catalana, el gran Cantor hi era tot ell, i amb ell Mallorca; «Com aleshores en què, ple d'*impetu*, / gosava dir-te Roger de Llúria: / —Que ni un peix nedarà en tes ones / si ja no duia ton escut per marca!» (*Hor.* vii, 15a). *Impetuós* [DTò. 1647]; *impetuosa*ment [Belv.]; *impetuositat* [id.]; *impetuïtat*, *im-*

perpetu, pres del ll. *perpētūs* 'continu, sense interrupció', 'que dura sempre', derivat de *petere* 'dirigit-se' amb el matis intensiu propi de *per* --- [-*tu*o DTò. 1647] però de primer només s'usà *perpetual* [Hom.]: «cel qui dóna a son proxime fa bé, e a Déu plaer e amor e onrança, e Déus redrà-lls-en bo gadardó *perpetual*, a cent-dobles», 1° 2r11.

Aquell adjectiu es va mantenir, substantivat, com a nom de planta: «*perpētues* de montanya: gnaphalium stoechas, gnaphale citron; *perpētues bosqueres*: gnaphalium sylvaticum», val. Cavanilles (classe xix, *Syngenesia*), *Observ.* ii, 337. *Perpetuïna* 'sempreviva' [Lab. 1840]: «Li diu: Mare mia / --- / la trasplantà el Criador / vora el riu de la vida, / on ab sa mateixa mà / la rega i cultiva, / del jardí del firmament / com *perpetuïna*», Verdaguier; «*Perpetuïnes*», títol del llibre de poesies i proses catalanes del gran reusenc Joaquim Bartrina, † 1880. *Perpetolers*. *Perpetuar* [1487]: «Aquella vianda - per Adam perduda, / qui *perpetua*-va - la vida humana, / saborosa fruita - tan mal coneguda / per la nostra mare - Eva, dessabuda, / de hon som en plaga - estèril i vana, / est tu, carn preclara ---», Fc. Prats a. 1487, JMBover (*BiEscrBal.* ii, 159.44.2). *Perpetuable*. *Perpetuació*. *Perpetuador*. *Perpetualitat* o *perpetuïtat* [DTò. 1647]; *perpetuïtzar* [Labèrnia 1840].

Repetir [Llull], pres del ll. *repetĕre* 'tornar-se a adreçar a', 'tornar a portar alg. c.': antigament es digué sobretot en el sentit escolar del baix llatí 'repassar (la

lliçó)': «après açò *repeti* lo fill del rey la liçó» [Merav., Ag. i, 131.3]; «Sant Thomàs lo meteren en estudi --- après de --- philosophia --- scoltava molt sàviament, e no li calia *repetir*, que de fet ho entenien», StVicentF (*Quar.*, 16.110); «*repetir* la liçó: relegere lectionem»; *repetible*; *repetició* [DTò. 1647]; *repetida*; *repetidament* [Belvitges]; *repetidor* [DTò. 1670]; *repetiment*.

Pidolar 'demanar insistentment i planyívola': solament en el S. xix, des del Lab. 1840, car Belv. només porta *pidolaire*. Sembla que l'antic participi actiu *pidolant* vingui del ll. *petulans*, -antis, però en un sentit més proper al que té en romànic el verb primitiu que no en el moral o translatici de 'petulant', únic que aquest presenta en la seva forma sàvia. No sols el participi actiu *pidolant* sinó (més usat) el descendent d'un infinitiu desusat *PETULARE, o sigui *pidolar*: ha de ser un mot ja antic, puix que és comú a tots els dialectes i regions de la llengua.

Per més que els diccionaris no ens en donin testimonis anteriors al segle xix, llavors ja apareix en escriptors del més autèntic i tradicional llenguatge: «un apedassat cistell de vímacs, curull de mines: sebes, patates --- comestibles, que *pidolava* pel Born», Pons Mass. (*Colla del C.* vii, 70); «En Foix començà a trucar a les portes dels seus encara addictes --- sabien per peces comptades l'estat d'aquell home, tots el veien ja per terra, cap volia ajudar-lo a aixecar-se: en l'especial faisó de rebre'l i d'arrufar el nas en escoltar-lo, es veia ben bé que tots procuraven ja allunyar-se del pobre, que demà podia *pidolar*-los la pesseta», NOLLER (*La Febre d'Or*, O. C. ii, 308.3f.). I igualment en el P. Val.: «els *dineris* que mos traïhen a força de *pidolar*», MGadea (*T. del Xè* ix, 88); «El pobre ceguet --- camina *pidoleiant* una almoyna», Bodria (*Llibret de Recorts*, cf. BDLC vi, 272); «allargar la mà als *pidolans* dissipaters», Pascual Tirado (BSCC vii, 323).

Sentit que no té el ll. cl. *petulans*, però en les gloses s'hi acosta: «*petulans*: asidue postulans vel importunus», CGL iv, 419.15, «lascivus a petendo» iv, 142.16, 515.5; v, 320.30, «inverecundus vel importunus» iv, 142.27, «quod prior petat» v, 646.30 (*Non.*, 162.8), *petulantia* «importunitas» iv, 142.23.

Tanmateix, com que la *i* no s'explicitaria segons la nostra fonètica ni morfologia (per més que el descendent cast. de PETERE tingui present *pide*, en cat. res d'això es pot esperar, cf. cat. *ret* = cast. *rinde*; *percep* = *percibe*, *rep* = *recibe*), es pot suposar que es degué a una forta contaminació del parònim i quasi-sinònim *piular* 'emetre un ocell veus una mica planyívols', *no piular* 'no dir ni piu'. En efecte té aqueix doble sentit l'it. *pigolare* 'piular', i així mateix 'pidolar': «chièdere con una certa importunità»: *siete sempre a pigolare*; *pigolone* «chi è sempre a chiedere e a dir che ha bisogno» «brutta cosa è fare il *pigolone* quando si può vivere col nostro», *la bötto* ['gripau'] *per non pigolare non ebbe coda*.

Altrament no hi ha d'altre descendent popular de *petulans*, -lare, ni tan sols en llengua d'oc ni en altres